

Krachtvoer economisch aantrekkelijk voor melkveehouderij?

Deel I van een tweeluik over krachtvoer

Met dalende melkprijzen en de aankomende verplichting tot het voeren van 100% biologisch voer (per augustus 2005) vragen veel veehouders zich af wat een slimme strategie is: intensiveren met hogere krachtvoergiften of juist extensiveren? Vragen die tot flinke discussies leidden binnen de projecten Klaverslag en Koppelbedrijven. Dat boeren voor verschillende strategieën kiezen blijkt uit de krachtvoergiften die variëren van minder dan 200kg/koe/jaar tot meer dan 1600 kg. Omdat er naast deze krachtvoergift veel andere factoren van invloed zijn op de melkproductie, is analyse van bedrijfsverschillen lastig. Daarom volgen hier enkele berekeningen, die zeker niet 100% correct zijn, maar toch zicht kunnen geven op de krachtvoerstrategie. Onderstaand deel van een tweeluik laat als uitkomst zien dat het boven een krachtvoerprijs van ± 28 cent vaak niet aantrekkelijk is om veel krachtvoer te geven, maar dat deze prijs sterk afhankelijk is van de bedrijfsomstandigheden. In de volgende Ekoland wordt ingegaan op de vraag of intensivering ook aantrekkelijk is bij de teelt van eigen graan of snijmaïs.

De simpelste benadering voor de bedrijfseconomische gevolgen van meer krachtvoer is een vergelijking van kosten per geproduceerde kVEM. Vaak wordt dan alleen gekeken naar de teeltkosten aangezien de ruwvoeroppositie van veel melkveehouders in normale jaren ruim is. Bij de teeltkosten moeten in ieder geval de opslagkosten opgeteld worden, aangezien graan slechts 1x per jaar geoogst wordt en er dus opslag moet zijn voor de hele graanproductie en niet slechts voor het winterrantsoen zoals bij grasklaver. Een vergelijking op basis van redelijke producties en kosten volgens loonwerktarief (uit KWIN en informatie uit de Koppelbedrijven-projecten) geeft aan dat alles aantrekkelijker lijkt dan aangekocht krachtvoer (tabel 1).

Te simpel

Met zo'n kostenvergelijking per kVEM worden een aantal zaken vergeten:

- de voederwaardering op basis van kVEM's is te simpel; er moet minimaal rekening worden gehouden met verschillen in opname tussen de verschillende voeders. Andere voereigenschappen zijn ook heel belangrijk maar zijn te specifiek om hier verder op door te gaan. Ook eiwit wordt niet meegeteld: indien er in grasklaver onvoldoende eiwit zit om 25% gewoon krachtvoer aan toe te voegen, is het een hele dure oplossing om dit via eiwitrijk, 100% biologisch, krachtvoer op te lossen.
- de grondkosten moeten toch worden meegenomen omdat je vaak ook andere gewassen kan telen op die grond (zelf of door je koppelpartner of middels verpachten). En als de grond

Tabel 1: Teelt- en opslagkosten van verschillende voeders

	Kosten per ha (€)	Kosten in cent per kVEM
grasklaver (netto 7980 kVEM per ha)	546 1)	6,9
geplet graan (5955 kVEM per ha)	705	11,9
snijmaïs (netto 12000 kVEM per ha)	1118	9,3
grasbrok (8350 kVEM)	1500	18,0
Ter vergelijking: 100% biologisch		
krachtvoer in voorjaar 2003		± 24

1) Inclusief eens in de 11 jaar graslandvernieuwing, exclusief beweidingskosten

aangekocht is praten we al snel over rentekosten van €1200 die deze grond eigenlijk moet opbrengen.

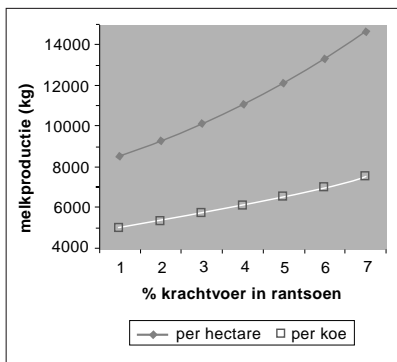
Externe hectares

Eerst is gekeken naar de effecten op de melkproductie bij wijziging van het rantsoen. Hiervoor is gebruik gemaakt van de opnamevergelijking volgens het Koemodel met een referentiehoeveelheid van 16 kg ds opname en de voedernormen voor een koe van 600 kg. Deze aannames gecombineerd met de productiegegevens in tabel 1 geven redelijk weer wat in praktijk mogelijk is: er wordt een melkproductie voorspeld van bijna 6550 kg melk bij een krachtvoergift van 1175 kg per jaar. De voorspelde melkproductie per hectare lijkt wel veel hoger te liggen dan wat gemiddeld haalbaar is in de biologische melkveehouderij. Dit is vooral te wijten aan het negeren van bijbehorend jongvee in deze berekening. Opname van jongvee in de berekening zou tot complicaties hebben geleid zonder dat de uitkomsten in essentie zouden veranderen.

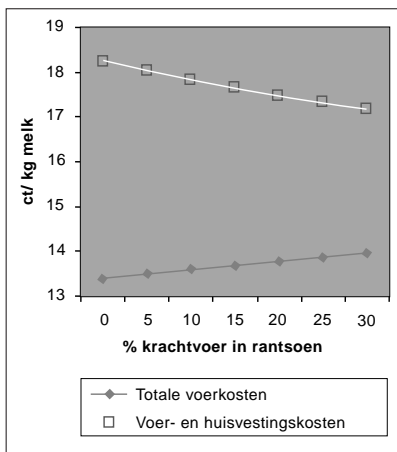
Met een groter aandeel krachtvoer stijgt niet alleen de melkproductie per koe, er is ook een gigantisch effect op de melkproductie per hectare (figuur 1). Dit is vooral een gevolg van het gebruik van externe hectares. Met een krachtvoergift van ±1175 kg/koe/jaar bevindt meer dan een 1/4e van de hectares voor voerproductie zich buiten het bedrijf: de extra melkproductie is vrijwel geheel een gevolg van voerproductie op externe hectares, die vaak in het buitenland liggen. Dit gebruik van externe hectares wordt door velen gezien als een weinig gewenste situatie: het geeft ruimte voor een veehouderij die biologisch geproduceerd voer gebruikt en betere welzijnsgaranties kent, maar verder weinig onderscheidend is van de intensieve veehouderij.

Meer krachtvoer, dalende kosten per kilo melk

Gevolg van de veranderingen in melkproductie is dat bij een toenemend krachtvoergebruik de totale voerkosten per kg melk veel minder stijgen dan op basis van tabel 1 verwacht zou

Figuur1. Melkproductie bij stijgend aandeel krachtvoer

Figuur2. Kosten bij stijgende krachtvoergift

worden (figuur 2). Voor deze berekening is uitgegaan van de kosten zoals gegeven in tabel 1 en grondkosten van € 600 per hectare.

Naast voerkosten zijn er echter ook nogal wat kosten die per dier gelden, terwijl de productie per dier toeneemt met een stijgend aandeel krachtvoer. Daarom is ook gerekend met huisvestingskosten van € 240 per dier (gelijk aan de waarde van een stal bij 8% kosten voor rente, afschrijving en onderhoud). Er zijn uiteraard meer diergebonden kosten maar er staan ook diergebonden opbrengsten tegenover (verkoop dieren) terwijl de gezondheidskosten vaak blijken toe te nemen bij hogere melkproducties per koe. Indien rekening gehouden wordt met de huisvestingskosten dalen de kosten per kg melk uiteindelijk toch weer (figuur 2). Maar dat kan snel omslaan: in de aangenomen, gemiddelde situatie dalen de kosten per kilo melk niet meer boven een prijs van 28 cent. De verwachting is dat de prijs van 100% biologisch krachtvoer in deze richting zal gaan. Krachtvoer was dit jaar namelijk vrij laag geprijsd. En de moei-

lijkt biologisch te telen grondstoffen worden nu nog nauwelijks in het krachtvoer verwerkt. Deze (vooral eiwitrijke) grondstoffen zullen duurder worden bij aanscherpende normen.

Omslagpunt

Of een hogere krachtvoergift voor een specifiek bedrijf economisch aantrekkelijk is, is van veel factoren afhankelijk. Het prijsniveau waarop het niet meer aantrekkelijk is kan daarmee niet nauwkeurig gegeven worden. Zeker is wel dat huisvestings- en grondlasten van grote invloed zijn. Zo daalt in deze berekeningen het omslagpunt naar ±27 cent indien € 50 lagere huisvestingskosten worden aangenomen. Terwijl bij grondkosten van € 300 per hectare het omslagpunt bij 24 cent ligt. Voor veehouders die goedkoop grond kunnen gebruiken van natuurorganisaties en waterleidingbedrijven kan dit punt dus snel naderen, terwijl voor veehouders die recent grond hebben gekocht het tot een hoge krachtvoerprijs aantrekkelijk blijft om veel krachtvoer te voeren.

Naast ideologische redenen (niet ten koste van externe hectares willen produceren) kunnen er dus bedrijfseconomische redenen zijn om weinig krachtvoer te voeren. Belangrijke redenen om toch krachtvoer te blijven voeren is het feit dat alleen grasklaver met veel klaver niet zo gezond is voor de koeien. Hiervoor kan echter ook gezocht worden naar een groter aandeel oud grasland met minder klaver. Ook zal voor veel veehouders enig krachtvoer nodig blijven om de nieuwmelkse koeien gezond te houden. Maar op langere termijn kan ook gezocht worden in de richting van soberder koeien te fokken die met weinig krachtvoer wel gezond blijven. ■

In de projecten 'Klaverslag' en 'Koppelbedrijven' is samen met vele biologische boeren in verschillende regio's onderzoek gedaan, hoofdzakelijk gefinancierd door Rabobank en LNV. De Koppelbedrijven-projecten worden daarnaast gesteund door de Stuurgroep Landbouw Innovatie Noord-Brabant en de provincies Zeeland, Flevoland en Noord-Holland.